

OHOSKE

Opettajan
ohjausosaamisen
kehittäminen

Yhdessä Ohjaamaan – seminaari
8.9.2022

Rahoittaa

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

KASVATUSTIETEELLINEN TIEDEKUNTA
PEDAGOGISKA FAKULTETEN
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

OULUN
YLIOPISTO

Tampereen yliopisto

TURUN
YLIOPISTO

Yhteistyössä

PIKKUNORSSI

Opettajaopiskelijan toimijuus ja sen tukeminen varhaiskasvatuksen tiimityön näkökulmista

Yliopistonlehtori Tuulikki Ukkonen-Mikkola (JYU), yliopisto-opettaja Tiina Kuutti (UEF) ja professori Nina Sajaniemi (UEF)

A hand holding a compass over a desert landscape with a road and dunes. The compass is held in the center of the frame, with the hand visible from the bottom left. The background shows a paved road leading into the distance, flanked by sand dunes under a clear sky. The text "Kohti vuotta 2030" is overlaid in white, centered horizontally and slightly below the vertical center.

Kohti vuotta 2030

- 37 § Päiväkodin henkilöstön rakenne
- *Päiväkodissa kasvatusta-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta 35 §:ssä tarkoitettua henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.*

(Varhaiskasvatustilaki 540/2018)

Kokemuksia uudesta henkilöstörakenteesta ja muutoksesta (Ukkonen-Mikkola, T., Yliniemi, R. & Wallin, O. 2020)

- Toimintatutkimus, jossa seitsemässä tiimissä työskenteli varhaiskasvatuksen opettaja, sosionomi ja lastenhoitaja.
- Tutkimuksessa selvitettiin varhaiskasvatuksen työelämän ja korkeakoulutusten yhteisessä tutkimushankkeessa varhaiskasvatuksen lastenhoitajien, opettajien ja sosionomien asiantuntijuutta moniammatillisessa tiimissä.
- Lisäksi tarkasteltiin moniammatillisen asiantuntijuuden tunnistamiseen liittyvää muutosprosessia.

Muutosprosessi

Voimattomuus

Kehittäminen

Lapsen etu

Yhteisestä kehittämisestä

- Relationaalinen asiantuntijuus tiimityössä : oman ja muiden asiantuntijuuden tunnistaminen ja arvostaminen sekä osaamisen tuominen yhteiseen työskentelyyn (Edwards, 2010).

Kohti relationaalisuutta ja toimijuutta tiimityössä

*Moniammatillisen
asiantuntijuuden kehittyminen
varhaiskasvatuksen koulutusten
yhteisessä harjoittelussa
(Lehtinen, E. & Ukkonen-
Mikkola, T.)*

Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatuksen oppiaine
(varhaiskasvatuksen opettaja)

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (sosionomi)

Gradia ja Jyväskylän kristillinen opisto (lastenhoitaja)

Tutkimukseen osallistui kaksi päiväkotia koulutusten yhteistyöverkostoista ja päiväkodeissa harjoittelee samaan aikaan 9 opiskelijaa, 1-4 jokaisesta koulutuksesta.

Harjoittelun tavoitteet ja tehtävät

- Tutkintojen omat opintojaksojen tavoitteet

Kaikille yhteiset tavoitteet:

- Moniammatillisen relationaalisen asiantuntijuuden kehittyminen
- Tiimityön ja yhteistyön merkityksen ymmärryksen lisääntyminen
- Varhaiskasvatuksen muutoksessa olevien ammattikuvien selkiytyminen (esim. varhaiskasvatuksen sosionomi)

- Yhteisiä tehtäviä

1) Opiskelijan omat tavoitteet jaksolle

2) Moniammatillinen päiväkirja

3) Keskustelu moniammatillisen päiväkirjan havaintojen pohjalta – mukana Jyväskylän kaupungin tehtäväkuvat

4) Yhteisen ulkotapahtuman suunnittelu, ohjaaminen ja arvioiminen

5) Kokoava arviointi

+ vapaaehtoinen ryhmähaastattelu

Alustavia ajatuksia ryhmähaastatteluista

Opiskelijat sekä päiväkotien ja koulutusten ohjaavat opettajat kokivat yhteisen harjoittelun asiantuntijuuden kehittymistä edistäväksi.

Käytännön järjestelyihin, ajoitukseen ja tiedottamiseen on syytä kiinnittää huomiota.

Päästään syvemmälle tiimityöhön jo opiskeluaikana.

Eri koulutusten opiskelijat ryhmäytyivät ja toimijuus vahvistui.

Myös koulutusten ja päiväkotien ohjauksen ja osaamisen kehittämislle haasteita.

Tiedepohjainen asiantuntijuus

- Kaikilla koulutuksilla eri asiantuntijuus, joka on pohjana vahvalle ammatti-identiteetille
- Varhaiskasvatuksen opettaja on kasvatustieteen asiantuntija
  - Asiantuntijuuden pohjana ovat opettajan pedagogiset opinnot, tieteenalaopinnot ja ”didaktiset” opinnot (ammatilliset)
- Varhaiskasvatuksen sosionomi on sosiaalitieteiden asiantuntija
  - Asiantuntijuuden pohjana on sosiaalipedagogiikka, joka on osa sosiaalityötä
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja on hoitotieteen asiantuntija

- Työtehtävien tulisi organisoitua asiantuntijuuden mukaan
  - Esimerkiksi kokoryhmätoiminnan ohjaus ja ryhmänhallintataidot ovat osa opettajan asiantuntijuutta ja siitä kumpuavaa ammattitaitoa
  - Jokaisella lapsella on oikeus päivittäiseen opettajajohtoiseen toimintaan

- Ammattimaisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on rakentaa oppimisympäristöjä, missä kasvun ja kehityksen voimavarat vapautuvat parhaalla mahdollisella tavalla
  - Tiedettävä, mikä on olennaista missäkin vaiheessa
  - Tiedettävä, mitkä ovat ympäristön resurssit ja virikkeet, jotka vapauttavat tai vaarantavat luontaisen kasvun ja kehityksen
- Pyrittäessä lapsen parhaaseen tarvitaan tietoa, taitoa – ja uudelleen ajattelua

- Tiedemaailmassa tunnustetaan laajasti lapsen kehitykseen, oppimiseen ja ikäkausiin liittyviä erityisiä piirteitä ja tarpeita
  - Niiden huomioiminen on joskus kyseenalaista
  - Varhaiskasvatuksessa on vallalla uskomuksia, jotka estävät toiminnan uudelleenorganisoimisen
- VAKA-lain tavoitteena on ollut nostaa henkilökunnan koulutustasoa ja vahvistaa varhaiskasvatusta osana kansansivistystyötä
  - Koulutuksellista tasa-arvon vahvistaminen jne.
- Tavoitteiden toteutumisen esteenä ovat vanhat rakenteet ja uskomukset
  - Väite: osa kentän kokemasta kaaoksesta ja sekavuudesta liittyy rakenteisiin ja toiminnan organisoitiin

- Keskustelu varhaiskasvatuksesta on vielä kiinnittynyt aikaisempaan päivähoito-ajatteluun, asenteeseen ja kiistelyyn siitä, kuka parhaiten tietää mikä lapsille on hyväksi.
- Vallitseva diskurssi pyörii edelleen sosiaalityön hengessä.
  - Pitäisi katsoa eteenpäin ja miettiä mitä lapset tarvitsevat
  - Varhaiskasvatuksen ammattilaiset voivat mahdollistaa ympäristön, jossa jokainen lapsi voi hyvin

Mikä neuvoksi?

- Toiminnan organisoiminen tavalla, jossa olisi enemmän struktuuria ja aikuisjohtajuutta
  - Kokopäivätoiminnan ohjaaminen edellyttää pedagogista osaamista, jota kasvatustieteeseen nojautuva VAKA-opettajuus tuottaa
- Toiminnan suunnitelmallinen strukturointi lisää turvallisuutta ja vähentää levottomuutta
  - Lasten on helpompi toimia ja vapauttaa kapasiteettiaan, kun he voivat luottaa siihen, että tapahtumat eivät ole satunnaisia ja omista valinnoista riippuvaisia
  - Vain turvaa kokeva lapsi voi olla aidosti osallinen
- Turvallisuuden tunne on kaiken lähtökohta
  - Ihminen skannaa jatkuvasti turvan ja vaaran merkkejä – sosiaaliset viestit ovat ensisijaisia
  - Vaaran signaalit aktivoivat stressijärjestelmän, välittömän toiminnan tarpeen ja levottomuuden leviämisen
- Turvallisuuden rakentuminen edellyttää
  - Kykyä havaita kaikkien lasten vähäisiäkin tunneviestejä ja reagoida niihin tarkoituksenmukaisesti
  - Johdonmukaisuutta, toiminnan selkeyttä ja dialogista aikuisjohtajuutta

Lähteitä

- Edwards, A. (2010) Being an Expert Professional Practitioner. The Relational Turn in Expertice. Springer, London.
- Ukkonen-Mikkola, T., Yliniemi, R. & Wallin, O. (2020). Varhaiskasvatus muuttuu – muuttuuko asiantuntijuus? Työelämän tutkimus –lehti, 18(4), 323–339. <https://doi.org/10.37455/tt.89217>